

DANMARKS NATURFREDNINGSFORENING

Årsberetning 2014-15 fra DN's afdeling i Aarhus Kommune

14. september 2015

*Et lands naturskønhed er en nationalformue,
hvoraf slægt på slægt gennem sekler skal leve.
En eneste generation kan lægge den øde;
ikke snese af generationer kan bringe den på fode igen.
Intet slægtled med tilbørligt fremsyn og med respekt for det overleverede,
vil gå med til et sådant ødelæggelsesværk.
Opretholdelse af et lands oprindelige naturskønhed
har intet med føleri at gøre;
ødelæggelse af den for øjeblikkelig vindings skyld
særdeles meget med brutalitet.*

Sådan skrev zoologen Carl Wesenberg-Lund i 1915. De 100 år, der er gået siden da, har desværre ikke gjort ordene uaktuelle.

Indhold

DN Aarhus mener.....	3
Bæredygtigt landbrug.....	3
Afdelingens arbejde i Aarhus Kommune.....	4
Tre fredningsforslag er fortsat i spil.....	4
Lillering Skov, Tåstrup Mose, Tåstrup Sø og Stjær Stenskov.....	4
Tillægfredning for stisystem omkring Stilling-Solbjerg Sø.....	4
Botanisk Have	5
DN's landsdækkende projekter som DN Aarhus deltager i.....	6
Evighedstræer – og en 100 års fødselsdag	6
Det store NaturTjek	7
DN i storbyen	8
Grønne projekter.....	8
Aabrinken Kogræsser- og Naturplejeforening	8
Udbygning af det kystnære stenrev ved Aarhus Ø	10
Helhedsplan for Kasted-Geding Moser.....	11
Nye muligheder ved Eskelund	11
Natura 2000-plan for Danmark 2016-2021.....	11
Naturbeskyttelsesloven.....	12
Med Fredningsnævnet på besigtigelse	12
Brabrand Sø.....	12
Planloven	12
Nej til beboelsespavilloner i Hvilsted	13
Kommunen skærer en luns af Langenæsstien og af den blågrønne kile ved Thorvaldsensgade.....	13
Tulip-grunden under forandring.....	14
Affaldsplan 2015-2018.....	15
Energi fra sol og vind	15
Fremkommelighed – en stor mangelvare	16
Trafikken på Oddervej sander til.....	16
Moesgaard Allé – en prøve for tålmodighed.....	16
Det Grønne Råd.....	17
Medlemsarrangementer	18
Medlemsantal i DN Aarhus og kommunikation	18
Bestyrelsesmedlemmer for DN Aarhus, 2014-15.....	20

DN Aarhus mener

Bæredygtigt landbrug

Igennem sommeren 2015 har der i de lokale medier været flere voldsomme angreb på Danmarks Naturfredningsforening især fra personer med tilknytning til den organisation, der kalder sig "Bæredygtigt Landbrug". Specielt DN's holdning til gødskning og brug af pesticider står for skud og betegnes som i bedste fald stærkt misvisende i værste fald egenproduceret manipulation og en giftig propaganda.

Fra DN's sekretariat har man imødegået kritikken, også i de lokale medier, men det kan alligevel være på sin plads også i denne beretning at slå fast, at DN ikke er imod produktionen i landbruget, bare det foregår på en forsvarlig måde såvel over for naturen og miljøet som over for de husdyr, der indgår i produktionen. Svaret på de udfordringer er efter DN's mening en omstilling til økologisk produktion, der rummer store afsætningsmuligheder nationalt og til eksport, og samtidig kan øge beskæftigelsen. Blot noget forvirrende, at bæredygtigt landbrug set med vores øjne stort set er ensbetydende med det modsatte af holdningerne hos organisationen "Bæredygtigt Landbrug".

DN's landbrugspolitik kan læses på dn.dk/landbrug

Afdelingens arbejde i Aarhus Kommune

Tre fredningsforslag er fortsat i spil

Ved sidste årsmøde gav vi en status for tre lokale fredningsforslag. Ingen af disse forslag er definitivt afsluttet, så de vil antagelig gennem endnu nogen tid figurere i vores arbejdsplan. At rejse en fredningssag er en utrolig tidskrævende og langvarig proces, men til gengæld den sikreste måde til en varig beskyttelse af et naturområde.

Lillering Skov, Tåstrup Mose, Tåstrup Sø og Stjær Stenskov

Arbejdet i afdelingen med denne fredningssag har stået på siden 2005. I september 2012 blev forslaget offentliggjort. Siden er der sket enkelte korrektioner, og i juni 2014 fremsatte Fredningsnævnet så en afgørende udmelding. Nævnet skriver: ”Med henvisning til tidligere udsendt fredningsforslag og revideret fredningsforslag kan det oplyses, at der i fredningsnævnet er enighed om at gennemføre fredningsforslaget om sammenhængende natur og landskab syd for Harlev. Fredningen er på nuværende tidspunkt ikke gennemført, idet den endelige fredningsafgørelse først vil blive afsagt samtidig med fredningsnævnets afgørelse om fremsatte erstatningskrav.”

Fredningsnævnet bakker DN Aarhus op om fredningsforslaget om sammenhængende natur og landskab syd for Harlev. Her ses en tidligere tørvegrav – en del af Tåstrup Mose.

Siden har Fredningsnævnet behandlet erstatningskravene samt en ændring af stiforløbet, og den endelige fredningsafgørelse kan antagelig forventes inden længe. På grund af erstatningens størrelse vil sagen gå videre til Natur- og Miljøklagenævnet, der efter yderligere et offentligt møde afsiger den endelige kendelse. Læs mere om områdets store natur- og kulturhistoriske kvaliteter i [fredningsforslaget](#) (se under 'Fredningsforslag 2012').

Tillæggsfredning for stisystem omkring Stilling-Solbjerg Sø

I 1987 udsendte Hørning Kommune, Skanderborg Kommune, Aarhus Kommune og Aarhus Amtskommune et fælles forslag til pleje og natursti rundt om Stilling-Solbjerg Sø. Forslaget blev dog aldrig realiseret, da det blev mødt af voldsomme lokale protester. Siden er forskellige løsningsmuligheder forsøgt men uden held.

Sidste år tog vi tråden op og genfremsatte et forslag til natursti rundt om Stilling-Solbjerg Sø. Forslaget blev offentliggjort den 12. marts ved et velbesøgt møde på Malling Kro. Siden har Fredningsnævnet bl.a. ud fra de mange tilkendegivelser, der blev fremsat på mødet og i ugerne derefter, vurderet forslagens muligheder og fremsendt en foreløbig vurdering, hvori nævnet skriver, at det bør overvejes at samle og revidere de eksisterende fredninger i et

eventuelt nyt fredningsforslag. Nævnet udtaler videre, at der kan være behov for en øget mulighed for adgang til området, idet de eksisterende veje og stier ikke giver offentligheden tilstrækkelig mulighed for at færdes i de naturskønne omgivelser tæt på søen.

På den baggrund har DN besluttet at trække forslaget tilbage. I stedet arbejder vi nu på, som foreslået af nævnet, at udarbejde et nyt forslag med ensartet administrationsgrundlag til afløsning for de nuværende otte forskellige fredninger. Hvor det er muligt via acceptable kompromisser, søges ønskerne fra lodsejerne samtidig tilgodeset. [Læs mere.](#)

Udsigt over Stilling-Solbjerg Sø.

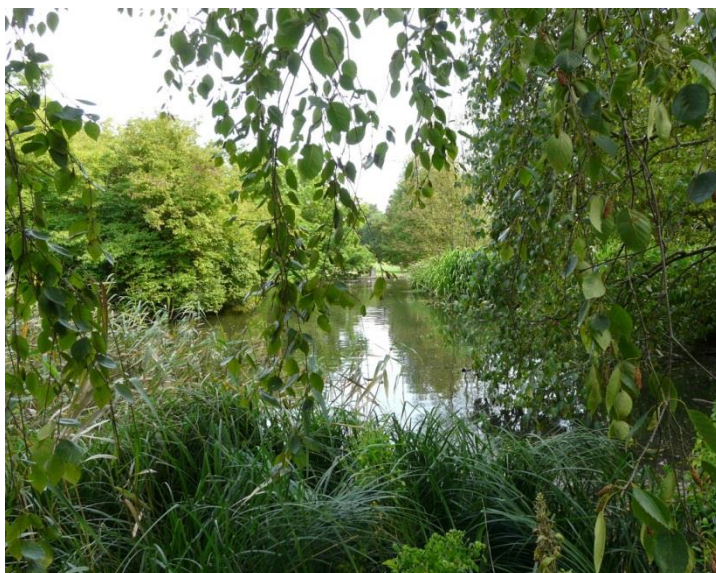
Botanisk Have

Sidste forår udarbejdede afdelingen et udkast til et fredningsforslag for Botanisk Have. Tilblivelsen af fredningsforslaget er sket i tæt og positiv dialog med Aarhus Kommunes afdeling for Byens anvendelse, og i december 2014 fik vi endvidere mulighed for at redegøre for intentionerne med fredningen over for det politiske niveau via et møde i Teknisk Udvalg.

På baggrund af dette forløb udsendte Aarhus Kommune i december en pressemeddelelse, hvori der bl.a. står, at Socialdemokraterne, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti og SF er positive over for forslaget om en fredning. De enkelte partier begrundet yderligere deres positive holdninger i pressemeddelelsen. Så langt så godt.

Den 22. maj 2015 havde Fredningsnævnet indkaldt til møde i Væksthuset, hvor fredningsforslaget blev nærmere præsenteret for offentligheden. I DN's oplæg blev bl.a. sagt, at hvis Fredningsnævnet vælger at gennemføre fredningen som foreslået, anbefaler vi, at det bliver med det formål:

- at sikre området som offentligt tilgængeligt parkområde
- at sikre områdets naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for områdets nuværende udformning og
- at sikre rammen om en fortsat dynamisk udvikling som rekreativ bypark, herunder dels med mulighed for at udvikle parkens indhold, så det modsvarer de mange brugeres løbende og skiftende behov og dels, så der sikres naturindhold og øget biodiversitet.

Karakteristisk parti fra Botanisk Have.

Uvist af hvilken grund er medvinden fra Aarhus Kommune nu pludselig vendt til strid modvind! Ved byrådsmøderne i juni og august, hvor forslaget blev behandlet, var der således overvejende modstand mod forslaget. I stedet ønsker et flertal i byrådet, at der udarbejdes en såkaldt bevarende lokalplan. Problemet med en sådan plan er dog, at den kun er bevarende lige indtil et flertal i byrådet bestemmer noget andet.

Siden fremlæggelsen har der været en voldsom debat for og især mod fredningsforslaget. Modstandere har bl.a. hævdet, at en fredning vil forhindre handicappede i at besøge Den Gamle By. For at der ikke skal herske tvivl om, at forslaget ikke vil skabe sådanne hindringer, har vi over for Fredningsnævnet tilkendegivet, at vi er indforstået med, at et areal til nyt indgangsparti til Den Gamle By helt udgår af fredningsforslaget. Men vi fastholder, at der fortsat skal være mulighed for at komme direkte til Botanisk Have fra Ceres-krydset.

Fredningsnævnet har fastsat en frist til 1. september for fremsættelse af bemærkninger til fredningsforslaget over for Fredningsnævnet. Herefter vil nævnet tage stilling til, om fredningsforslaget skal realiseres..

DN's landsdækkende projekter som DN Aarhus deltager i

DN gennemfører hvert år en række landsdækkende projekter. Nogle gentages år efter år andre er af mere afmålt varighed. Mest kendt er nok den årlige affaldsindsamlingsdag i april, hvor DN Aarhus også er aktiv – i år med fem opsamlingssteder.

I det følgende omtales nogle af de andre aktuelle projekter, som er relevante for Aarhus-området.

Evighedstræer – og en 100 års fødselsdag

Gamle træer er levested for sjældne og spændende dyr og planter. Gamle træer fortæller desuden historier, der går flere generationer tilbage og giver os daglige oplevelser af natur og skønhed, både i byen og på landet. De store kæmper kan leve næsten evigt og være levested for insekter og smådyr i mange år – også efter, de er gået ud. Derfor bør vi forvalte de gamle træer med omtanke og hensyn. Kampagnen Evighedstræer er en opfordring til både staten, kommunerne og de private lodsejere om at tage ansvaret for bevaring og pleje af de gamle, store og særlige træer i Danmark. Aftalen bidrager til at passe på og bevare træet, så det kan stå så længe som muligt – også, når det er gået ud.

I begyndelsen af 2014 bad vi vores medlemmer om at komme med forslag til udpegning af evighedstræer i Aarhus Kommune, og den 28. november sidste år kunne byens første evighedstræ kåres. Det blev den over 100 år gamle blodbøg ved Marienlund i det nordlige Aarhus. Aftalen om bevaringen er indgået med ejeren, Aarhus Kommune og DN Aarhus.

Udnævnelse af kommunens første evighedstræ, blodbøgen ved Marienlund.

Den 28. juni i år var så dagen for udnævnelse af kommunens andet evighedstræ. Æren tilfaldt et 35 årigt platantræ, der står i Vejlbj Toften ligeledes i det nordlige Aarhus. Med dette træ er der nu 54 evighedstræer i Danmark. Yderligere et træ skal fremhæves i denne sammenhæng nemlig Kvindeegen på Vibj Torv. Træet blev plantet i 1916 til minde om grundloven af 5. juni 1915, der gav kvinder stemmeret til rigsdagen. På 100 års dagen i år blev træet fejret ved en lille ceremoni, og ved samme lejlighed fik vi tilsagn om, at kommunen vil give træet nogle bedre vækstbetingelser. Dette er siden sket.

Blodbøgen blev evighedstræ nr. 47 i Danmark.

Det store NaturTjek

Dette projekt blev i beretningen fra 2014 omtalt under overskriften "Biodiversitet, hvor du bor", men har nu i kampagne-sammenhæng ændret navn til "Det store NaturTjek".

Formålet med projektet er at skabe ny viden om, hvordan biodiversiteten i Danmark har det og samtidig inddrage den brede befolkning i indsamlingen af data. Forskerne i projektet har udvalgt nogle arter og levesteder, som kan indikere, hvordan naturen har det – og i løbet af projektet, skal der laves så mange registreringer som muligt af de udvalgte arter og levesteder. Målet er, at 40.000 danskere hvert år frem til 2020 vil deltage i indsamlingen, og at der i hver kommune indberettes mindst 1.500 registreringer. Med stor tilfredshed kan vi i Aarhus Kommune konstatere, at 419 deltagere allerede nu har indberettet 1961 registreringer, og at kommunen dermed er den første og indtil videre eneste kommune i Jylland, der har nået målet. Men fortsæt endelig med registreringerne, jo flere des bedre grundlag for det videre arbejde.

Den viden, der kommer ud af projektet, formidles videre til de lokale politikere og jordejere, som kan gøre noget helt konkret for at forbedre leveforholdene for dyr, planter og svampe i deres område.

Projektet er et samarbejde mellem DN og forskere på Københavns Universitet og Aarhus Universitet. [Læs mere om projektet og tilmeld dig.](#)

Haren er en af indikatorarterne i Det Store NaturTjek.

DN i storbyen

DN i Byen projektet er en kampagne/en række tiltag og ønsker om, at reducere de negative effekter af klimaændringerne.

DN mener at natur og grønne områder i byer skal sikres, da de ud over at være til glæde for byens beboere, også kan fungere som regnvandsbassiner, aflaste kloaksystemerne og bidrage til at holde temperaturen nede. Derudover er der et ønske om, at minimum 30 procent af nyt boligbyggeri og 80 procent af nyt industribyggeri skal have grønne tage. [Læs mere](#).

Hvad angår naturen i byen, så mener DN,

1. at alle kommuner skal have en klima- og naturpolitik, der prioriterer natur og miljø på linje med by- og erhvervsudvikling,
2. at alle større grønne områder og større træer i de danske byer skal fredes, og
3. at alle kommuner skal have en træpolitik, som sikrer en robust og frodig trævækst i byerne.

Et initiativ der eksemplificerer fremtidige DN i Byen-projekter, er projekt ”Vild i Vennelyst”, der er en del af Naturhistorisk Museums ”Vild med Vilje” kampagne. I Vennelystparken er der i samarbejde med DN Aarhus Studenterafdeling og andre partnere udsået over 20 forskellige planter på et mindre engareal. Ud over udsåning af de mange frø, er der også blevet plantet nogle planter ud omkring en lille sø, bl.a. Gul Iris, Vandmynte og Engkabbeleje. Et sådant projekt og lignende følger DN’s ønsker om mere grøn aktivitet i byerne, og håbet er, at der fremover vil være langt flere af sådanne tiltag. Af denne grund har DN igangsat en såkaldt ’projektpilot-uddannelse’, der hører under kampagnen ’Natur- og Miljø i Byen’, der er en sideløbende kampagne til DN i Byen. På denne uddannelse har et DN-medlem fra hver af de fire største byers afdelinger deltaget. De uddannede ’projektpiloter’ skal facilitere grønne projekter, og rådgive afdelingens medlemmer om dét at starte, planlægge, og gennemføre projekter. Dette skulle give grobund for mere grøn aktivitet i byerne i fremtiden, og øge engagementet og motivationen blandt DN-medlemmer.

Grønne projekter

Gennem de sidste år har kommunen afsat penge til såkaldte Grønne Projekter, som dækker over en bred vifte af konkrete indsatser i Aarhus Kommune fra naturpleje og nye naturarealer, forbedret information og adgangsmuligheder samt renovering af vores skove og parker. Alle kan indsende forslag til konkrete projekter, en mulighed vi i DN Aarhus har benyttet os af.

Aabrinken Kogræsser- og Naturplejeforening

I det forgangne år påtog DN Aarhus sig for første gang udfordringen med at etablere en kogræsserforening, helt fra bunden. En kogræsserforening, er en sammenslutning af borgere – ofte byboere – som i fællesskab forpagter et (offentligt) græsningsareal og bedriver dyrehold med det flersidige formål, at pleje lysåbne naturarealer og producere bæredygtigt kød til fordeling blandt foreningens medlemmer.

Projektet blev gennemført i et konstruktivt samarbejde med Aarhus Kommune, som lagde arealer til og bidrog med praktisk arbejdskraft og finansiering af en lang række etableringsomkostninger.

I bestyrelsen i DN Aarhus nedsatte vi en lille, effektiv styregruppe, som i vinterens løb forestod alt det forberedende, organisatoriske arbejde med formulering af vedtægter, budgettering, valg og indkøb af kreaturer, samt ikke mindst rekruttering af medlemmer. Gennem en vellykket indsats, lykkedes det sideløbende at skabe

vældig opmærksomhed omkring projektet blandt aarhusianerne, og på dagen for den stiftende generalforsamling i Væksthusene i Botanisk Have, var der 120 forhånds interesse-tilkendegivelser og ca. 80 fremmødte! Blandt disse, kunne 32 heldige umiddelbart herefter kalde sig andelshavere i Aabrinken Kogræsser- og Naturplejeforening – heriblandt fem som medlemmer af den nyvalgte bestyrelse – foreningen var fra da af formelt uafhængig af DN Aarhus. Styregruppen overdrog i den forbindelse projektet til foreningen, men bistår dog fortsat med råd og vejledning, og inviteres stadig med til bestyrelsesmøder, når vores hjælp er ønsket.

Aabrinken Kogræsser- og Naturplejeforening har i dag fire store Galloway-kreaturer gående på engen langs Aarhus Å, mellem Søren Frichs Vej og Tre Broer, hvor de er blevet en hel lille attraktion for de mange dagligt forbigående ad Brabrandstien, og ikke mindst for de engagerede medlemmer i foreningen. De

udøver i fællesskab dagligt tilsyn og mødes til arbejdsdage, hvor de plejer arealet og friholder hegnslinjen for opvækst, og til efteråret kan de se frem til et håndgribeligt udbytte, når dyrene slagtes og kødet fordeles. Samtidig kan kommunen glæde sig over at få løftet den bundne opgave med at pleje de lysåbne naturarealer langs åen, gennem en anderledes løsningsmodel, der hviler på en konkret og positiv relation til borgerne. Og endelig glæder vi os i DN Aarhus over, at have bidraget til at løfte den offentlige naturpleje, samt ikke mindst, at have været med til at skabe et borgerinddragende initiativ, der rummer stærke muligheder for formidling af naturen i Aarhus og en bæredygtig anvendelse af den. Vi forventer i DN Aarhus i de kommende år, at fortsætte samarbejdet med Aarhus Kommune om at finde velegnede steder til afgræsning og etablering af flere frivillige kogræsser- og naturplejeforeninger, idet vi tror på, at rekrutteringsgrundlaget i en by som Aarhus langt fra er udtømt.

For yderligere oplysninger om vores overordnede vision og konkrete projekter, se [DN Aarhus' hjemmeside](#).

Kørerne sætter klovene på deres nye græsningssted.

Peter Søgaard er Aarhus Kommunes projektleder på den bynære græsning.

Udbygning af det kystnære stenrev ved Aarhus Ø

Stenrev rummer en fantastisk artsrigdom af både planter og dyr. De frodige rev kaldes også ”havbundens oaser”. Undersøgelser har vist, at der er op til ti gange flere fisk ved stenrev end andre steder i havet, og revene besøges af dobbelt så mange marsvin. Andre dyr øverst i fødekæden – sæler og fugle – søger også i højere grad til stenrevene. Ligeledes stortrives fiskeyngel i det spisekammer, som stenrevene er, og stenene fungerer tilmed som skjulested for en række arter.

De fleste større stenrev i Aarhus Bugt er dog forsvundet helt eller delvist i løbet af 1900-tallet for at blive anvendt til byggerier – som f.eks. de ældre dele af Aarhus Havn. En del af disse sten dukker i disse år op igen i forbindelse med gravearbejde ved de nye byggerier på Aarhus Ø og bliver nu ført tilbage til havet som et nyt bynært stenrev. På initiativ af DN Aarhus, og i nært samarbejde mellem kommunen, blev der i juni 2013 læsset 1.100 ton af de tidligere stenrevssten i havet ud for Jette Tikjøbs Plads på Aarhus Ø – de udgør nu et stenrev som er ca. 10 meter bredt og 5-7 meter dybt. Mange har efterfølgende dykket ved revet og beretter om, at der allerede har indfundet sig et rigt dyre og planteliv.

I samarbejde med kommunen har DN Aarhus søgt og fået penge til at udvide stenrevet efterhånden som flere tidligere stenrevssten dukker op under de kommende byggerier på havnen. Cirka 2.500 ton tidligere stenrevssten er dukket op ved gravearbejder på Aarhus Ø siden 1. etape i 2013, og disse sten føres tilbage til havet i oktober 2015 – som en udbygning af det første rev. I placeringen tages der hensyn til at give gode oplevelser for både naturen og dykkere. Se flere oplysninger og følg projektet på

debynaerehavnearealer.dk/stenrev

Disse sten ved Dokk1, som i nogle årtier har ligget begravet under havnens asfalt, bliver snart ført tilbage på havbunden i Aarhus Bugt til glæde for dyre- og planteliv – og dykkere.

Sammen med Aarhus Kommune har DN Aarhus udarbejdet to seks meter lange bannere som er limet på bugtpromenaden og som i ord og billeder fortæller om stenrev og deres betydning for livet i

Helhedsplan for Kasted-Geding Moser

Kommunen har udarbejdet et forslag til et naturplejeprojekt på kommunale og private arealer, i alt op til ca. 120 ha sammenhængende område til naturpleje med græssende dyr som f.eks. heste og vandbøfler. Ideen er at lade mere vildskab komme tilbage i landskabet og gentænke naturpleje i større målestok. Vi har fulgt projektet lige fra start, og støttet en ansøgning om midler til at foretage en biodiversitetskortlægning af mosen inden projektet rigtig tager fart i 2017. Vi glæder os til at se resultaterne i de kommende år.

Der er nedsat en følgegruppe til projektet bestående af Naturstyrelsen, Aarhus Universitet, DN Aarhus, Naturhistorisk Museum, Verdens Skove, Kasted Kogræsserforening og lokale borgergrupper.

I Helhedsplanen for Kasted-Geding moser indgår bl.a. et omfattende stinet.

Nye muligheder ved Eskelund

Til projektkataloget for 2014 havde vi foreslået, at de rekreative og biologiske potentialer ved Eskelund højnes bl.a. ved rydning, oprydning og oprensning af vådområder. Hidtil har området trods sin bynære placering henligget ret anonymt og med ringe rekreativ udnyttelse.

Nu er første skridt taget til en udnyttelse af områdets potentialer. Der er lysnet op ud mod Aarhus Å, og et større og meget fint vandhul er synliggjort. Vi venter så på næste skridt, bl.a. mangler der en synliggørelse over for borgerne af områdets muligheder.

Restaureret sø ved Eskelund.

Natura 2000-plan for Danmark 2016-2021

Til opfyldelse af EU's naturdirektiver, der bidrager til at sikre den europæiske biodiversitet er der i Danmark udpeget 252 såkaldte Natura 2000-områder, hvoraf fire ligger i Aarhus Kommune nemlig Kysing Fjord, Brabrand Sø med omgivelser, Giber Å, Enemærket og Skåde Skov samt Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup Mose. Hvert sjette år opdateres målsætninger og indsatskrav, og i den forbindelse havde vi tidligere på året mulighed for at kommentere de reviderede forslag.

Vi har bl.a. peget på, at afgrænsningen for planen om Kysing Fjord bør ændres, så den bliver i bedre overensstemmelse med udpegningsgrundlaget (som er sangsvane) og at adgangsforholdene forbedres, samt at planen for Brabrand Sø med omgivelser også må forholde sig til modstridende naturinteresser i relation til opgangen af smolt (unge havørreder) gennem Årslev Engso og prædationen her fra rovfisk og fugle.

Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelsesloven er klart den lov, der oftest er brug for i vort lokale arbejde. Det gælder naturligvis de egentlige fredningssager, men det gælder i høj grad også i de mange sager, som Fredningsnævnet varetager. Endelig er der en række afgørelser, hvor kommunen er myndighed.

Med Fredningsnævnet på besigtigelse

Inden for det sidste års tid har vi, ud over de nye fredningsforslag, deltaget i godt 25 afgørelser, med Fredningsnævnet som den overordnede myndighed. Langt hen ad vejen opnår vi enighed omkring afgørelserne, og vi har således ikke fundet det nødvendigt at inddrage Natur- og Miljøklagenævnet som sidste instans. Det er der til gengæld to lodsejere, der har gjort; den ene sag vedrører et solfangeranlæg, den anden oplag af biler og landbrugsredskaber begge inden for Holme Bjerge-fredningen. I ingen af disse sager har lodsejerne fået medhold ved Natur- og Miljøklagenævnet.

Oplagring af biler og landbrugsredskaber inden for Holme Bjerge-fredningen.

Brabrand Sø

En række grønne foreninger herunder DN Aarhus har rettet henvendelse til kommunen angående sejladsen på Brabrand Sø. Vi har gennem længere tid observeret, at sejladsbestemmelserne, som de er beskrevet i vandløbsregulativet, ikke overholdes. Det gælder såvel trænings- og motionsroning som afholdelse af kapronings-, kano- og kajakstævner. Vi ønsker, at Aarhus Kommune over for brugerudvalget for Brabrand Rostadion indskærper, at regulativet skal overholdes ikke mindst af hensyn til de ynglende fugle. Kommunen opfordres endvidere til på deres hjemmeside at oplyse om de bestemmelser, der gælder for motionsroning.

Udsigt over Brabrand Sø fra åudløbet.

Planloven

Planloven har været meget i fokus på det sidste, da flere partier i Folketinget ønsker loven liberaliseret, bl.a. er der ønsker om færre restriktioner for byggeri i kystzonen. Det er bestemt ikke en udvikling, der støttes af DN. Formålet med loven er overordnet, at den skal sikre, at sammenfattende planlægning forener de samfundsmæssige interesser i arealanvendelsen og medvirker til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et

bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Her skal blot tre sager med relation til planloven omtales:

Nej til beboelsespavilloner i Hvilsted

En tilladelse til opstilling i landzone af to beboelsespavilloner har vi sidste år anket til Natur- og Miljøklagenævnet. Bebyggelse, som ikke er nødvendig for landbrug, skovbrug eller fiskeri, skal efter vores opfattelse principielt placeres i byzone og ikke i det åbne land, hvor spredt byudvikling ønskes undgået.

Natur- og Miljøklagenævnet har herefter ændret kommunens tilladelse til et afslag. Nævnet anfører, at det har lagt vægt på, at området i kommuneplanen er udpeget med en god landskabskarakter, og at ejendommen ikke ligger i et område, hvor det i kommuneplanlægningen er tilkendegivet, at der ønskes bymæssig bebyggelse.

Kommunen skærer en luns af Langenæsstien og af den blågrønne kile ved Thorvaldsensgade

Aarhus Kommune udsendte sidste år et debatoplæg under overskriften ”Udvidelse af offentligt område ved Langenæsstien”, men som betydelig mere retvisende burde have heddet ”Inddragelse af parkareal til ny bebyggelse”.

I kommunens vedtagne Naturkvalitetsplan lyder en af retningslinjerne således: *”I byen skal parkarealet og hermed grundlaget for det bynære naturindhold fastholdes”*. Det er en vigtig målsætning, som bl.a. skal stå sin prøve i forbindelse med lokalplanforslag, hvor arealer med status af ”rekreativt område” ønskes ændret til ny status som f.eks. ”boligformål”.

Første gang, målsætningen skulle afprøves i praksis, gik mildt sagt skidt! Uden kompensation blev et areal i den blågrønne kile ved Thorvaldsensgade ændret fra ”rekreativt område” til ”boligområde” (Lokalplan 981).

Og nu er den så gal igen denne gang ved Langenæsstien, hvor et stykke park ønskes bebygget. I forbindelse med en indledende indkaldelse af idéer og forslag har vi gjort opmærksom på målsætningen i Naturkvalitetsplanen. Hertil svarer Teknik og Miljø følgende: *”For at imødekomme bemærkningerne er der indgået en aftale med Børn og Unge om, at reetablere det nedbrændte areal, der er placeret langs Langenæsstien i parkens østlige side til parkareal”*. Nu er det bare sådan, at den brandtomt, som kommunen henviser til, i forvejen er en integreret del af parken og med status af ”rekreativt område”. Denne løsning giver således ikke nogen erstatning for det tabte parkareal.

Et forslag til lokalplan for bebyggelsen (nr. 1006) har netop været i offentlig høring, og i den forbindelse har vi peget på, at når der inddrages parkareal et sted, skal der findes tilsvarende parkareal et andet og nyt sted i byen, hvis målsætningen i Naturkvalitetsplanen skal tages alvorligt.

Parkområdet ved Langenæsstien.

Tulip-grunden under forandring

I forårets løb præsenterede Aarhus Kommune et idéudkast fra en privat ejendomsudvikler, til en fornyet anvendelse af det store, forladte industriareal i Brabrand, hvor slagterivirksomheden Tulip tilbage i 2008 indstillede produktionen og lukkede fabrikken.

Projektområdet ved Tulip-grunden.

Området på ca. 130.000 m² (13 ha) har siden stået tomt og ubenyttet hen, og er med tiden blevet overtaget af graffitimalere, hjemløse og et snigende forfald. Ideudkastet rummede således planer om en delvis bevarelse og restaurering af nogle få af fabriksbygningerne, og i øvrigt etableringen af et omfattende boligbyggeri, i varierende udformning. Dette medførte imidlertid stor opmærksomhed og talrige protester i lokalområdet, hvor man nok bifaldt beslutningen om at forvandle den triste industritomt til et levende boligområde, men havde alvorlige reservationer i forhold til det konkrete forslag.

Men hvorfor overhovedet DN's interesse for projektet? Jo, på baggrund af borgerhenvendelser fra lokalbefolkningen, blev vi opmærksomme på områdets talrige naturværdier, der blandt andet består af et gammelt stykke fredsskov, et beskyttet overdrev (§ 3-beskyttet), et bevaringsværdigt jorddige og en helt overordnet, grøn sammenhæng med naturen vest for jernbanen og byen. Efter en besigtigelse på arealerne – samt tilstedeværelse på et overordentligt velbesøgt borgermøde arrangeret af kommunen – valgte vi derfor i DN Aarhus at indgive vores bidrag til processen gennem et høringssvar, hvori vi alene forholdt os til naturværdierne og bl.a. fremsatte følgende anbefalinger:

- at der tilrettelægges en fremtidig pleje/drift af overdrevsarealet – f.eks. ved afgræsning med heste eller kreaturer - således at man forhindrer tilgroning og en deraf følgende naturforringelse
- at jorddiget bevares, beskyttes og plejes
- at planen tager højde for de allerede eksisterende naturværdier i området, og inddrager dem i planlægningen, frem for eksempelvis at erstatte dem med biologisk fattige nyetableringer af eksotiske prydræer eller lign.

Naturen i området har i dag et sjældent ”vildhedspræg”, der efter vores opfattelse rummer flere muligheder end begrænsninger for en fremtidig udvikling af arealet. Det forekommer på den baggrund helt oplagt, at et byudviklingsprojekt som det på Tulipgrunden, både har forpligtelsen til at indtænke – og potentialet til at realisere – naturlige, grønne miljøer og bevare den oprindelige natur, i et visionært samspil med det urbane landskab. Derigennem vil man kunne tilbyde beboerne en rigtig naturoplevelse, lige i baghaven og samtidig bidrage positivt til bevarelsen af byens biodiversitet. Næste skridt bliver, at kommunen bl.a. på baggrund af de mange høringssvar udsender et forslag til lokalplan for området, som basis for en ny høringsrunde. I DN Aarhus vil vi spændt følge planerne for Tulipgrundens videre udvikling.

Læs [yderligere oplysninger om projektet](#) og [DN Aarhus' høringssvar](#).

Det eksisterende byggeri på Tulipgrunden er ikke nogen prydd for øjet!

Affaldsplan 2015-2018

En færdig affaldsplan for perioden 2015-2018 ligger klar til vedtagelse i Aarhus Byråd. Overordnet er vi tilfredse med denne affaldsplan, dog med den tilføjelse, at vi kunne ønske os et langt større fokus på sortering af det organiske affald. Kommunens svar hertil er, at organisk affald indgår i planen som analyse og forsøg i de kommende fire år, bl.a. skal afsætningsmulighederne undersøges. Hvis der etableres bæredygtige løsninger, vil sortering af organisk affald blive taget op i den næste affaldsplan for perioden 2019-2025.

Energi fra sol og vind

Aarhus Byråd har som mål, at kommunen skal være CO₂-neutral i 2030. Derfor ønsker byrådet at give gode muligheder for produktion af vedvarende energi. I den forbindelse har kommunen på en workshop nedsat en række lokale netværk, som har fået til opgave at formulere anbefalinger til politikerne om vedvarende energi fra sol og vind. [Læs mere](#).

Der skal nu udarbejdes en samlet Temaplan for solenergianlæg, store vindmøller og husstandsmøller. Det forventes at denne temaplan kommer i høring senere på året.

Store vindmøller i det åbne land kan være konfliktskabende.

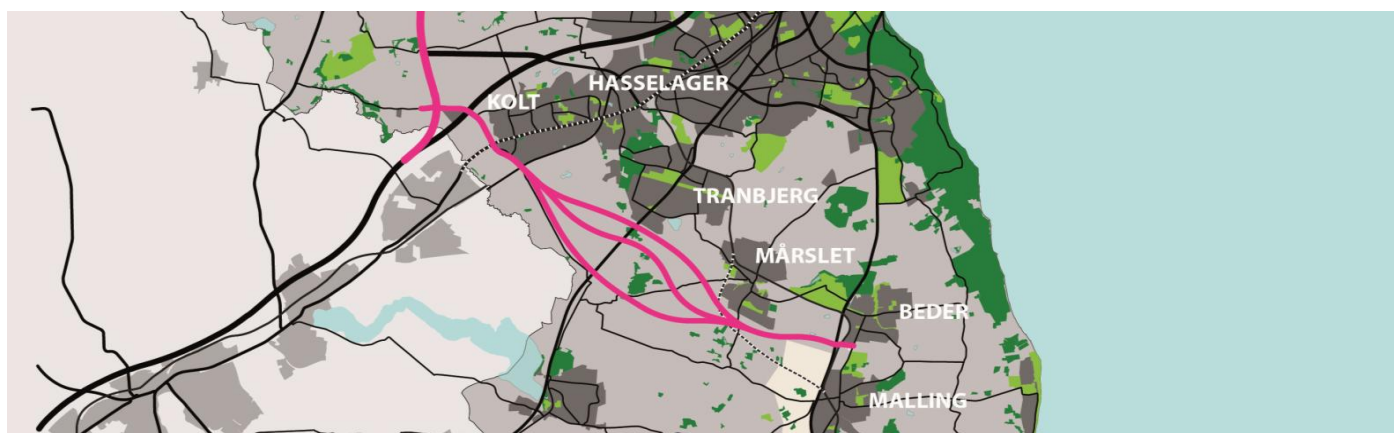
Fremkommelighed – en stor mangelvare

Dagligt oplever vi, at det bliver vanskeligere og vanskeligere at komme frem i den stadigt tiltagende trafik. Et – måske naivt – håb er, at den kommende letbane kan løse nogle af de helt lokale trafikproblemer, men der skal mere til, hvis fremkommeligheden for alvor skal bedres.

Siden beslutningen om en forlægning af Viborgvej (vistnok) nu er faldet på plads, har DN Aarhus på vejområdet arbejdet med to andre vanskelige problematikker.

Trafikken på Oddervej sander til

Flere løsningsforslag er her bragt i spil, nogle – har det vist sig – af ret kontroversiel karakter. Et af dem er et helt nyt vejanlæg mellem Beder og Bering, som byrådet første gang behandlede tilbage i 2006. I forbindelse med første offentlighedsfase i 2009, hvor der blev fremlagt to alternative linjeføringer. Vi tog afstand fra den sydligste, der for os at se vil være den mindst skånsomme over for naturværdierne.

Tre forslag til vejforløb – alle med store konsekvenser for naturen.

Efter udarbejdelse af en såkaldt VVM-analyse (Vurdering af Virkning på Miljøet) er der i år lagt op til en ny offentlighedsfase, denne gang med tre alternative linjeføringer. Alle vil medføre ganske omfattende indgreb såvel naturmæssigt som landskabeligt, så valget her er det kendte mellem pest eller kolera.

Vi har valgt i denne omgang at undlade at pege på et af forslagene, som det bedste, men derimod pege på et, det sydligste kaldet C som det dårligste. Samtidig understreger vi, at de i VVM-analysen nævnte afværgeforanstaltninger for den respektive løsning skal gennemføres og efterfølgende dokumenteres. Et af forslagene (forslag A) kræver f.eks. oprettelse af 8.000 m² ny § 3-eng; er det overhovedet en realistisk mulighed?

Moesgaard Allé – en prøve for tålmodighed

Som optakt til en planlægning for en forbedret vejforbindelse til Moesgård Museum, har kommunen ved årets begyndelse indkaldt ideer og forslag. Planen er så, at der senere i år igangsættes en 2. offentlighedsfase, og at der i løbet af 2016 sker en endelig vedtagelse af det nødvendige kommuneplantillæg og den nødvendige VVM-redegørelse.

Som inspiration til det videre arbejde nævner vi en løsning, som helt lukker for gennemkørende trafik bortset fra ærindekørsel som i Riis Skov eller en "sivevej" gennem P-anlægget ved museet som f.eks. vejen ved Holme Kirke / Føtex. Begge tiltag skal hindre eller besværliggøre pendlertrafik gennem skoven. Endvidere ønsker vi naturligvis, at godkendelsesgrundlaget for museet, som det er udtrykt i lokalplanen (nr. 822), respekteres.

Der er lang vej endnu inden tilkørselsforholdene ved Moesgaard Museum er løst.

Det Grønne Råd

Sammen med en lang række andre organisationer er vi med i Aarhus

Kommunes Grønne Råd. Det Grønne Råd er rådgivende for kommunen, og er medvirkende til at sikre en bred og kvalificeret dialog i forbindelse med emner i tilknytning til kommunens arbejde inden for naturbeskyttelse og naturforvaltning. I det forgangne år har der bl.a. været følgende på dagsordenen:

- Vandplaner og Naturplaner 2016-2021
- Analysearbejde vedrørende Årslev Engsø
- Naturplan Danmark
- Administrationspraksis for drift af vejkanter
- Affald i naturen
- Færdsel i naturen
- Grønne projekter 2015
- Lokale grønne partnerskaber
- Kommuneplan 2017
- Kommunens naturvejledning (som nu er kommet lidt i gang igen)

Referater, bilag mv. fra rådets møder kan ses på Aarhus Kommunes hjemmeside.

En undergruppe under Det Grønne Råd drøfter endvidere løbende forskellige tiltag i forbindelse med de såkaldte invasive arter, altså ikke-danske arter, hvis forekomst truer den biologiske mangfoldighed. Vi hører gerne fra vores medlemmer, hvis de ser forekomster af f.eks. kæmpe-bjørneklo, japan pileurt eller canadisk gyldenris.

Medlemsarrangementer

I sæsonen 2014/2015 har DN Aarhus annonceret følgende arrangementer:

- 28.11. Kåring af kommunens første Evighedstræ ved Marienlund
- 19.12. Jul i Væksthuset
- 11.01. Ekskursion til Forstbotanisk Have
- 21.03. Temadag på Naturhistorisk Museum. De nye arter i Danmark
- 25.03. Stiftende generalforsamling i Åbrinken Kogræsser- og Naturplejeforening
- 19.04. Affaldsindsamling
- 25.04. Køernes ankomst til Åbrinken
- 27.04. Foredrag: Skifffergas – nej tak
- 03.05. Ekskursion til Vorsø, Horsens Fjord
- 07.05. Forårsflor i Kirkeskoven
- 09.05. Ekskursion med temaet: Spiselige planter i Mols Bjerge
- 24.05. Fuglestemmetur, Kalø Vig
- 05.06. Fejring af Kvinde-egen, Viby Torv
- 08.08. Besøg i Økologiens Have i Odder
- 09.08. Ekskursion med temaet: Spiselige planter i Mols Bjerge
- 13.09. Naturens Dag: 'Naturen rykker ind i Botanisk Have'
- 20.09. Årsmøde i Væksthusene.

Deltagerne på ekskursionen til Vorsø måtte vade til øen.

Medlemsantal i DN Aarhus og kommunikation

Antallet af medlemmer af DN bosiddende i Aarhus Kommune holder sig nogenlunde konstant:

- i 2013 var antallet 6.811
- i 2014 var antallet 6.524
- i 2015 var antallet 6.803.

Vores nyhedsbrev bliver udsendt hver måned via e-mail med påmindelse om månedens arrangementer og andre forskellige ting forfattet af bestyrelsen og andre medlemmer. Temaerne varierer fra evighedstræer og fredninger til opskrifter, for at nå en bredere målgruppe. Der er aktuelt 846 personer, som abonnerer på DN Aarhus' nyhedsbrev.

Facebook-siden for DN Aarhus, har fået tre gange så mange følgere som den havde sidste år. Nu ligger den på omkring 360

August 2015

Årsmøde 2015

Aarhus-afdelingen af Danmarks Naturfredningsforening holder årsmøde søndag d. 20. september. Udgangspunkt for mødet er Væksthuset i Botanisk Have. Arrangementet falder i 3 afdelinger:

Kl. 13.30: Temaet bliver her Botanisk Have, hvor DN netop har udarbejdet et fredningsforslag og fremlagt dette for Fredningsnævnet. Nærmere om denne del af arrangementet følger senere.

Kl. 15.00: Orientering (i Væksthuset) om arbejdet i Aarhus Kommune inden for det sidste år.

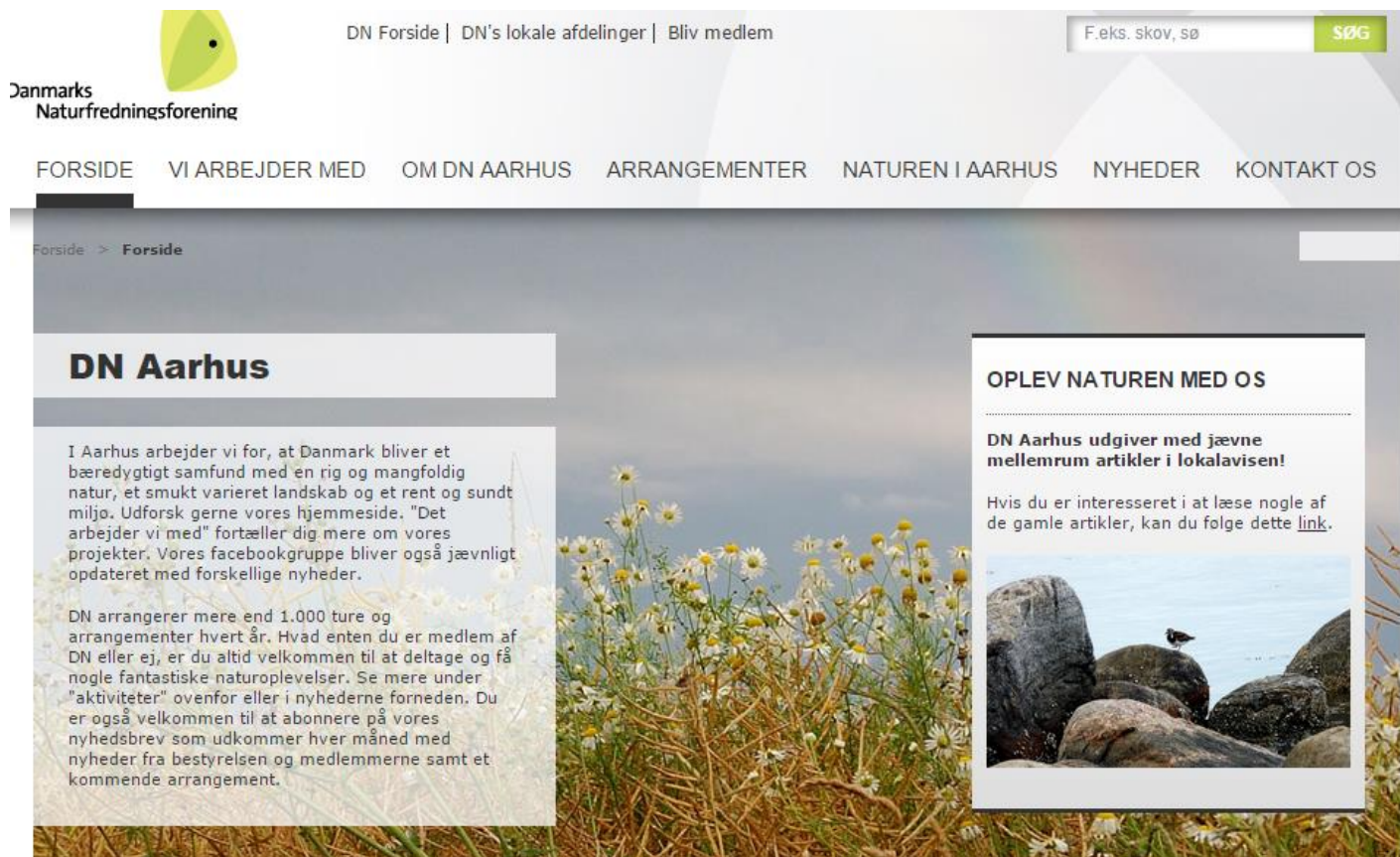
Kl. 15.45: Valg af aktive til afdelingen

Et udklip fra et af DN Aarhus' nyhedsbreve..

personer. Derfor er det også en god ide, at følge os på facebook for at holde sig opdateret. Hvis der er problemer med hjemmesiden eller nyhedsbrevet, vil dette også blive slået op dér. Man er til enhver tid velkommen til at sende os billeder fra Aarhus, som kan bruges til cover på forsiden.

Et nyt tiltag for at fremme synligheden kan hver uge (næsten) ses i Lokalavisen Weekend, hvor vi har fået mulighed for at bringe små beretninger om forskellige naturoplevelser.

Vores hjemmeside, dn.dk/Aarhus, følger de fire årstider i design og stemning. Den bliver løbende opdateret med kommende arrangementer, og de afviklede bliver arkiveret med gode historier.

Fanen ”nyheder” – se øverst til højre i udklippet ovenfor – er et forsøg på at fortælle læserne, hvad DN Aarhus beskæftiger sig med i øjeblikket. De emner, som ikke kommer med i nyhedsbrevet, vil blive vist under denne fane. Alle medlemmer, foruden bestyrelsen, er velkommen til at sende en e-mail til elenahl@live.dk, hvis de har forslag til emner som kan omtales i nyhedsoversigten.

Tilst, september 2015
Søren Højager.

Bestyrelsesmedlemmer for DN Aarhus, 2014-15

Søren Højager <i>Formand</i>	Mejløvænget 4, 8381 Tilst Tlf. 86 24 25 21	soeren.hoejager@skolekom.dk
Jens D. Holbech <i>Næstformand</i>	Marselisborg Allé 32,4, 8000 Aarhus C Tlf. 86 19 50 91; arb. 28 99 25 33	holbech@gmail.com
Søren Bisgaard <i>Menigt medlem</i>	Svanevej 17B, 8240 Risskov Tlf. 86 17 02 16 – mob. 28 55 12 16	soerenbisgaard@yahoo.com
Ellen Hald Esmann <i>Menigt medlem</i>	Elevvej 13, 8200 Aarhus N. Tlf. 86 23 29 00; mob. 40 29 42 15	ellen@ellenesmann.dk
Kirsten Gad <i>Menigt medlem</i>	Jul Søvej 164, 8240 Risskov Tlf. 86 17 20 19 – mob. 28 90 28 93	kiga@webnetmail.dk
Anne Gylling <i>Ad hoc</i>	Høegh-Guldbergs Gade 111, 8000 Aarhus C.	Anne.gylling@gmail.com
Elsebeth Hansen <i>Mening medlem</i>	Mellemtoften 5, 8250 Egå Tlf. 86 22 04 40.	elsebethhansen@mail.dk
Sebastian Jonshøj <i>Menigt medlem</i>	Åbyvej 126A, 8230 Åbyhøj Tlf. 61 60 34 01	jonshoej@gmail.com
Poul-Henrik Knuhtsen <i>Menigt medlem</i>	Skåde Højgårdsvej 83, 8270 Højbjerg Tlf. 86 27 40 18	knuhtsen@hotmail.com
Eva Kullberg <i>Menigt medlem</i>	Kalkærparken 117, 8270 Højbjerg. Tlf. 86 27 84 85; mob. 21 69 82 23	mail@evakullberg.dk
Elena Holm Larsen <i>Menigt medlem</i>	Skæring Parkvej 496B, 8250 Egå Tlf. 23 48 92 47	ehlcapri@hotmail.com
Rune Engelbreth Larsen <i>Ad hoc</i>	Forlaget Dana, Søndergade 4, 1.th., 8000 Aarhus C. Tlf. 40 88 52 25	Humanisme.dk@gmail.com
Jens Laursen <i>Menigt medlem</i>	Kirkevænget 60, 8310 Tranbjerg Tlf.: 86 29 35 30	lonelaur@gmail.com
Kirsti Leth <i>Suppleant</i>	Høegh Guldbergsgade 37, 3, 8000 C Tlf. 86 18 85 15; mob. 40 21 55 86	kml@post.tele.dk
Christian Munk <i>Suppleant</i>	Dr. Holstvej 40 lej. 228, 8230 Åbyhøj Tlf. 86 25 44 68; mob. 23 74 78 57	Munk4691@gmail.com
Søren B. Poulsen <i>Menigt medlem</i>	Karetmagertoften 21, 8270 Højbjerg Tlf. 86 29 72 16; mob. 60 22 72 17	Jessien_poulsen@stofanet.dk
Rasmine Rasmussen <i>Menigt medlem</i>	Vestergade 73,4 2. lejl. Aarhus 8000 C Tlf. 20 66 32 45	Rasmine.a.r@hotmail.com
Tune Sabroe <i>Suppleant</i>	True Byvej 23C, 8381 Tilst Tlf. 26 79 22 60	tunesabroe@gmail.com
Jakob Sørensen <i>Menigt medlem</i>	Fuglesangs Allé 28, 1, -101, 8210 Aarhus V. Tlf: 21 14 02 71	Jakobsorensen95@hotmail.com
Birthe Troelsen <i>Menigt medlem</i>	Råhøj Allé 15, 8270 Højbjerg Tlf. 86 27 46 50; mob. 61 27 46 50	birthetroelsen@gmail.com
Martina Poesnecker <i>Studenterafdelingen</i>	Valmuevej 34, 8240 Risskov Tlf. 31 58 74 25	poesnecher@yahoo.com